

סיפורים לשבת מברכים ניסן

שולחן ליל הסדר של משפחת ישראלוביץ בני ברק

פרק זה מוקדש לעילוי נשמת
הרה"צ רבי יוסף ב"ר יהודה אריה דייטש מסטרופקוב זצ"ל
נלב"ע בי"א באייר, כ"ו לספירה תרי"ד

הַמַּגִּיד הַקָּדוֹשׁ רַבֵּי יִשְׂרָאֵל מִקוֹזְנִיץ זי"ע

הָיָה נוֹהֵג לְסַפֵּר בְּשַׁבַּת מְבָרְכִים חֲדָשׁ נִסְחָן אֶת שְׁלֹשַׁת הַסְּפָרִים הַלְלוּ וּמְסֻגָּלִים הֵם לְהַשְׁפִּיעַ לְבַנְיֵי יִשְׂרָאֵל מִשָּׁמַיִם אֶת צָרְכֵי הַפֶּסַח בְּהַרְחֵבָה

א

וְהוֹדוּ בָּפֶה מְלֵא, כִּי אָמְנָם הַחֲבִית מְלֵאָה מִיַּם וְאִין כָּאֵן עֲבָרָה חֲקִית. הַחֲבִית שְׁחָרְרָה וְהַחֲזָרָה אַחַר כְּבוֹד לַיהוּדֵי הַסּוּחָר.

שְׂמַח הַיהוּדֵי עַל קִבְלַת הַחֲבִית, אֲבָל הַתְּעַצֵּב עַל לְבוֹ: "מָה אַעֲשֶׂה עִם חֲבִית שֶׁל מַיִם?" חָשַׁב, "הֲרִי לֹא אוֹכֵל לְמִזְכָּר אֶת הַמַּיִם וְכִיצַד אוֹכֵל לְהַכִּין אֶת צָרְכֵי חַג הַפֶּסַח הַקָּרֵב וּבֵא?" שָׁב, אִפּוֹא, הַחֲסִיד אֶל רַבֵּי אֱלִימֶלֶךְ וְהַרְבֵּי שׁוֹב הַרְגִיעוּ: "טַעַם אֶת הַמַּיִם שֶׁבְּחֲבִית וְתִרְאֶה שֶׁלֹּא מַיִם הֵם אֶלֶּא יי"ש טְהוֹר וְיִקַּר עֲרֹף". בְּאֲמוּנָה אֵיתָנָה טַעַם הַחֲסִיד אֶת הַמַּיִם וְהִנֵּה רָאָה זֶה פְּלֵא, הַמַּיִם חֲזָרוּ וְשָׁבוּ לְהִיּוֹת יי"ש טַעַם וְעָרַב לַחֵף.

חֲזַר הַיהוּדֵי אֶל בֵּיתוֹ שְׂמַח וְצוֹהֵל וּבְאוֹתָהּ שָׁנָה חָגַג אֶת הַפֶּסַח בְּדַרְךָ חֲרוּת כִּד הַמְּלֶךְ.

וְהָיָה לוֹ לַיהוּדֵי צָרְכֵי פֶסַח בְּהַרְחֵבָה גְדוֹלָה.

סוּחָר יְהוּדֵי אֶחָד, שֶׁהָיָה מִתְפָּרֵס מִהַכְּנֵת יי"ן שָׂרָף, נִסַּע בְּתַקּוּפָה שְׁלֹפְנֵי חַג הַפֶּסַח עִם חֲבִית יי"ש, וּבְדַרְכּוֹ עָבַר אֶת הַגְּבוּל לְמִדְיַת גְּלִיצְיָה. בַּעַת הַמַּעֲבָר, תַּפְסוּ שׁוֹמְרֵי הַגְּבוּל אֶת הַחֲבִית וְהַחֲרִימוּ אוֹתָהּ בְּטַעֲנָה, כִּי עַל פִּי חֹק הַמְּדִינָה אִין לְהַעֲבִיר יי"ש מִמְּדִינָה לְמְדִינָה אֶלֶּא בְּרִשְׁיוֹן מִיָּחָד.

רָאָה הַיהוּדֵי כִּי כָלְתָה אֱלִיּוֹ הַרְעָה וְהוּא עֲתִיד לְהַפְסִיד אֶת פְּרִנְסָתוֹ וְאֶת חֲבִית הַיי"ש שֶׁעֲלָתָהּ לוֹ דְמַיִם מְרַבִּים, וְנִסַּע אֶל הַצַּדִּיק הַקָּדוֹשׁ הַמְּפָרֵס רַבֵּי אֱלִימֶלֶךְ מְלִיז'נֶסֶק, וְכוּתוֹ תִּגַּן עֲלֵינוּ, וּבְכָה לְפָנָיו עַל צָרְתוֹ הַגְּדוֹלָה. נִחְמוּ הַרְבֵּי וְאָמְרוּ לוֹ: "חֲזוּר אֶל שׁוֹמְרֵי הַגְּבוּל וְאָמְרוּ לָהֶם, כִּי הַחֲבִית מְכִילָה מַיִם רְגִילִים וְלֹא יי"ן שָׂרָף, וְלָכֵן עֲלִיהֶם לְהַחֲזִיר לָךְ אֶת הַחֲבִית". הַתְּחַזֵּק הַיהוּדֵי בְּאֲמוּנַת צַדִּיקִים, שֶׁב אֶל שׁוֹמְרֵי הַגְּבוּל וְטַעַן בְּפָנֵיהֶם כִּי הַחֲבִית מְלֵאָה מַיִם. פְּתַחוּ הַשׁוֹמְרִים אֶת מַגּוּפַת הַחֲבִית, טַעְמוֹ קָמְעָה

ב

לוּ בְמָה לְהַכִּין אֶת צָרְכֵי הַפֶּסַח. כְּשֶׁשְׂמַעְהָ אֶשְׁתּוּ הַמְּלוּכָה, נִשְׁמַע כְּרוֹז בְּרוּחוֹת הָעִיר. טַבַּעְתּוֹ הִיקָרָה שֶׁל הַמְּלֶךְ, נֶאֱבָדָה מִמּוֹנוֹ וְהוּא הִתְאַבֵּל עָלֶיהָ יָמִים רַבִּים. אֲנָשִׁים רַבִּים יָצְאוּ לְחַפֵּשׂ אֶת הַטַּבַּעַת, אֲךָ הִעֲלוּ חֶרֶס בַּיָּדָם. פָּרַס גְּדוֹל הִבְטִיחַ לְמִי שֶׁיִּמְצָא אֶת הַטַּבַּעַת, אֲךָ בִּינְתָיִם לֹא נִמְצָא דָבָר וְהַמְּלֶךְ לֹא מְצָא נְחִמָּה עַל אֲבֵדָתוֹ.

מִי שֶׁיִּמְצָא אֶת טַבַּעַת הַמְּלֶךְ, יִקְבַּל שָׂכָר רַב מִמֶּלֶךְ הַמְּלוּכָה, נִשְׁמַע כְּרוֹז בְּרוּחוֹת הָעִיר. טַבַּעְתּוֹ הִיקָרָה שֶׁל הַמְּלֶךְ, נֶאֱבָדָה מִמּוֹנוֹ וְהוּא הִתְאַבֵּל עָלֶיהָ יָמִים רַבִּים. אֲנָשִׁים רַבִּים יָצְאוּ לְחַפֵּשׂ אֶת הַטַּבַּעַת, אֲךָ הִעֲלוּ חֶרֶס בַּיָּדָם. פָּרַס גְּדוֹל הִבְטִיחַ לְמִי שֶׁיִּמְצָא אֶת הַטַּבַּעַת, אֲךָ בִּינְתָיִם לֹא נִמְצָא דָבָר וְהַמְּלֶךְ לֹא מְצָא נְחִמָּה עַל אֲבֵדָתוֹ. בְּעִיר הַמְּלוּכָה הַתְּגוּרָר יְהוּדֵי עָנִי וְאֲבִיוֹן, שֶׁלֹּא הָיָה

שַׁבַּת
מִינִישׁ

610

הסכים היהודי, הלה אל בית המלוכה והציע את דבריו בפני המלך. מצא היהודי חן בעיניו והמלך העניק לו סכום נכבד, כתשלום ראשוני עד שתמצא הטבעת.

בליל הסדר, ישב היהודי בראש השלחן כשמשביב פמה אורחים ולפניו צרכי החג בהרחבה גדולה כיד המלך. הוא ישב כמלך בגדוד, פניו קורנים וכלו אומר שיר והודיה לקב"ה על הנסים הגדולים שעשה לאבותינו בימים ההם בזמן הזה.

אחד מיועצי המלך, היה שונא ישראל מבהק והוא חשד ביהודי זה, כי הוא אינו מחפש כלל אחר הטבעת, וכל מטרתו להוציא כסף מהמלך, בתואנה כאלו הוא מסייע בחפוש אחר הטבעת האבודה. מה עשה? עקב אחר היהודי במשך ימים ארבים וראה כי הוא עסוק ראשו ורבו בהכנות לחג, וכלל אינו מתעסק בענין הטבעת. בליל הסדר, ראה היועץ מבעד לחלון, כיצד היהודי יושב בסעדת החג בצותא עם אורחיו, אוכלים ושותים ושמחים.

הלה היועץ אל המלך ואמר לו: "אדוני המלך, היהודי הוציא מופך כספים במרמה וכלל אינו מחפש אחר הטבעת, בוא עמי ותראה כמו עיניך כיצד הוא

עסוק באכילה ושתיה ולא כמצות המלך".

הלה המלך יחד עם היועץ אל שכונת היהודים וכשהתקרבו אל הבית, הציץ המלך וראה כיצד היהודי יושב בראש השלחן, ומשני צדיו יושבים אנשים רבים. לפתע שמע כיצד היהודי קורא ואומר חרוז וכל הקהל עונים לו במקהלה: "דיינו". שמו של היועץ הרשע, היה "דיינו", ולכן חשב המלך שמתכננים אל היועץ שליחו.

שוב קרא היהודי חרוז נוסף, ושוב ענה הקהל כאחד: "דיינו", וכך נשנה הדבר פעמים רבות.

הסיק המלך, כי היהודי פנס את כל ידידיו וחכמיו והוא שואל אותם: "מי גנב את טבעת המלך?" וככלם משיבים פה אחד: "דיינו", זאת אומרת שהשר הוא הגנב השפל.

מהר המלך וצוה לענות את השר, עד שהודה בדבר גנבת הטבעת. המלך צוה לתלות את היועץ הרשע על העץ למען ישמעו ויראו, והעניק ליהודי מתנות יקרות ערך.

והיו לו ליהודי צרכי פסח בהרחבה גדולה.

משה היה חייט יהודי עני. במשך השבוע היה נודד בדרךים, עובר מבית לבית ומבקש איזו עבודת תיטות מזדמנת. ביום הששי היה חוזר לביתו, מרוקן את ארנקו, מפריש מעשר מן הכסף לצדקה, ואת הנותר מוסר לאשתו לצרכי המשפחה. הגיע ההרף. הרף סוער, מושלג וקשה במיוחד. אי אפשר היה אפלו לחשב על יציאה מן הבית. משה נאלץ להשאר בביתו, ללא עבודה וללא פרנסה. בינתים הלה חג הפסח והתקרב ולמשה אין פרוטה. מה יהיה על צרכי החג, זון לארבע כוסות, מצות? הילדים מתהלכים יחפים ובגדיהם מטלאים.

משה לא היה יכול לשבת עוד בבית. בבטחון עז בה' שיעזר לו, נטל את צרורו ויצא שוב לדרך, בשבילים המשלגים. אך יצא לדרך ולידו עצרה מרכבתו של הפריץ. הוא שב ממסע הוללות והוא שכור פלוט. התחשק לו להתלוצץ קצת על חשבון היהודי 'שלו'.

"בוא הנה מושקה!" קרא לעברו, כשבדיו רובה ציד. "הבה נשתעשע קמעא. אתה תרוץ לצד השני של השדה ואני אנסה לתפס ציד".

"אנא, פריץ נכבד", נסה משה להתחנן על נפשו. "בלם פיך!", השתיקו הפריץ. "אם תשתהה, אהרג

שבת מברכים ניסן

אותך על המקום". החיט המספן הניע בקשי את רגליו. הוא צעד באטיות, פיו מומלמל את תפלת ה'וידוי', והוא מהרהר בגורל אשתו וילדיו. "עכשו רויז על ארבע!", רעם קולו של הפריץ, "אני ירה!" "שמע ישראל!", זעק משה. רעם יריה פלח את האויר, ומשה נותר שכוב ללא תנועה. רחמיה של אשת הפריץ נכמרו על היהודי המספן. "די לו ליהודי בפתח המות שהפחדת אותו", אמרה לבעלה. "עכשו עלינו לפצות אותו".

"בוא הנה, מושקה, עלה על המרפבה", קרא אליו הפריץ. משה טרם עפל את העבדה שעודנו חי. שפתיו מלמלו תפלת הוידוי לה' שהצילו מפנות בטוח, והוא צעד אל המרפבה ועלה עליה. הפריץ נרדם חיש מהר ברב שכרותו, ואשתו החלה לשוחח עם היהודי הישוב. הוא ספר על משפחתו ועל פרנסתו הלקויה. "בוא אלינו", הזמינה אותו הפריצה. "אתן לך עבודה". בתם יום העבודה שלמה לו אשת הפריץ את שכרו. עיניו נפקחו בתדהמה. הוא השתפר אצלה ביום אחד יותר ממה שהשתפר אצל אחרים במשך חדש שלם! נראה היה לו שגלגל מזלו התהפף. בקצב הזה יוכל לערוך חג פסח כפי שלא חלם מימיו.

כמה שבועות לפני פסח הגיע משה שוב לפתח האחזה ולבו טוב עליו. אף הפעם נעדרה הגברת מן הבית, והחיט נצב פנים אל פנים מול הפריץ בכבודו ובעצמו.

"הי מושקה, העודך חי?", שאל הפריץ. "תודה לה", ענה משה. "ופרנסה?" המשיך הפריץ. "ברוך השם, הן ומפרנס לכל", השיב משה.

"יותר מדי הנך מודה לאלוקיך, מושקה", נשמע פעם בקולו של הפריץ. "אני שמעתי שאשתי היא זו הדואגת למחיתך". "ישלם לה ה' שכרה", ענה משה.

"שוב האלקים?!", התפרץ הפריץ בזעם. "ומהיכן תקח עבור הוצאות הפסח אם לא תתן לך הפריצה את משכרתך?". "ה' יעזר", ענה משה בתמימות.

עכשו נהיה הפריץ היסטרי. "צא מפאן", צוח בזעם. "פך רגלך לא תדרך עוד על מפתח ביתי! יתן לך ה' את פרנסתך!". החיט המספן נס כל עוד נפשו בו.

ליל בדיקת חמוץ הגיע. בביתו של משה שרויה עצבות. אמנם אין חמוץ בבית, אך גם מצה אין. אנחה נתמלטה מפיו. "רבנו של עולם! מה יהיה?" לפתע נפתחה הדלת ושק כבד השלף אל החדר. ריח חריף של פגור מת התפשט באויר. 'עלילת דם!', נודעק משה. "אסור לאבד אף רגע!".

אשתו אזרה אמץ ונגשה להציץ בשק. "ראה, משה, זה קוף!" קראה. "קוף מת מונח בשק". רוח לו. הספנה חלפה. הוא אחז בשק כדי להשליכו החוצה, ואז נשמע צליל מתכת. מטבע נפל על הרצפה, מטבע זהב! הוא מהר לקרע את גוף הקוף ובבטנו נמצא אוצר שלם של מטבעות זהב.

אותה שנה נערך הסדר בביתו של משה כיד המלך. זן משפח, מצוות שמורות, מאכלים חגיגיים. אורחים הסבו אל השלחן, עיני הילדים ברקו, שמחת יום טוב נכרה בכל. ולפתע, באמצע הסדר, נפתחה הדלת לרוחה, ובפתח עמדו לא פחות ולא יותר - הפריץ הנכבד ורעייתו. הם הגיעו כדי לראות את משה בבית אפל, חסר כל, לאחר שהפריץ גרשו מביתו. הפריץ עמד משתומם.

"מנין לקחת כסף לעריכת סדר' פוזה?", שאל את משה בתמהון. משה מהר להסביר כיצד שלח לו ה' אוצר טמון בבטן קוף מת. עתה היה הפריץ מבלבל לחלוטין. הן הוא זה שצוה להשליך את גופת הקוף, קוף השעשועים שלו שמת לפתע, כ'מתנת פסח' ליהודי שלו...

מה התברר? הקוף ראה את בעליו סופר מטבעות והבחין שהוא בודק את הזהב בשניו. פדרכו של קוף, חקה את מעשיו וכן בלע מטבעות רבים שגרמו למותו. ואת פגור הקוף הזה צוה הפריץ להשליך לביתו של משה.

והיו לו ליהודי צרכי פסח בהרחבה גדולה.